

**UCHWAŁA Nr IV/5/2018
RADY GMINY WEJHEROWO**

z dnia 28 grudnia 2018 r.

w sprawie wprowadzenia Programu wspierania rodziny w gminie Wejherowo na lata 2019- 2021

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2018r., poz. 994 ze zm.)¹⁾ i art. 176 pkt 1) i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2018r., poz. 998 ze zm.)²⁾ uchwała się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się Program wspierania rodziny w Gminie Wejherowo na lata 2019 - 2021, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wejherowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 roku.

Przewodniczący Rady

Hubert Toma

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej wyżej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018r. poz. 1000, 1349 i 1432

²⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej wyżej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018r. poz. 416, 1076, 1544

Załącznik do uchwały Nr IV/5/2018

Rady Gminy Wejherowo

z dnia 28 grudnia 2018 r.

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE WEJHEROWO NA LATA 2016-2018

CZĘŚĆ I.

Wstęp

Rodzinę postrzega się, jako podstawową komórkę społeczną. Jej prawidłowe funkcjonowanie i możliwość zaspokojenia biopsychicznych potrzeb jej członków, a w szczególności dzieci powinno być kluczowe dla społeczności każdej gminy, także gminy Wejherowo.

Niniejszy Program jest wyrazem troski o dobro dziecka i jego rodziny, jako naturalnego środowiska jego rozwoju. U podłoża Programu leży przekonanie o celowości wspierania przez gminę Wejherowo rodzin, które doświadczają trudności w wypełnianiu swoich zadań.

Obecnie odchodzi się od pojęcia „władza rodzicielska”, częściej stosuje się pojęcie „opieka”. W dziecku widzi się osobę, małego człowieka, posiadającego prawa. Dziecko ma prawo do życia w bezpiecznym i akceptującym środowisku, które zaspokaja jego potrzeby i tym samym umożliwia jego rozwój. Oczekuje się, że takim naturalnym środowiskiem jest rodzina. Bywa jednak, że rodzina przeżywa kryzys i nie jest w stanie zapewnić dziecku zaspokojenia jego potrzeb.

W świetle Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązek wspierania rodzin, w których wystąpiły dysfunkcje spoczywa na gminie. Wsparcie to polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Niniejszy Program opracowano po trzyletnim okresie realizacji Programu wspierania rodziny w gminie Wejherowo na lata 2016-2018, uwzględniając:

- sytuacji socjalno-bytowej rodzin,
- zjawiska bezrobocia,
- funkcjonowania psychospołecznych rodzin: poszerzenia świadomości psychologicznej, pedagogicznej i prawnej, kompetencji wychowawczych i umiejętności rozwiązywania problemów,
- wsparcia seniorów.

Ponadto określono cele, a także zaproponowano działania uwzględniające obecnie stwierdzone potrzeby rodzin zamieszkujących Gminę.

Złożoność problemów występujących w rodzinach przeżywających trudność w wypełnianiu

swych funkcji wymaga od instytucji wspierających rodzinę działania zaplanowanego, ukierunkowanego na konkretne cele, a także podejścia interdyscyplinarnego. Istotne jest, aby w swojej pracy mieć na uwadze podmiotowość dziecka i rodziny, uwzględniać zasoby rodziny i dążyć do przywrócenia jej zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W szczególności należy brać pod uwagę prawa dziecka wyszczególniane w Ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- do wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną;
- do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- do powrotu do rodziny;
- do utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- do stabilnego środowiska wychowawczego;
- do kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań, przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
- do pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
- do ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
- do informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
- do ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
- do poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
- do dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Zakłada się, że działania wspierające rodzinę powinny być prowadzone zgodnie z zasadą pomocniczości.

Gminny program wspierania rodziny powinien uwzględniać powyższe postulaty i tym samym zoptymalizować działania instytucji wspierających rodzinę przeżywającą trudności.

CZĘŚĆ II.

Uwarunkowania prawne

Realizacja polityki wspierania rodziny w ramach niniejszego programu opiera się między innymi na poniższych aktach i dokumentach prawnych:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn. Dz. U. z 2015r. poz. 1390 ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 487 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. Dz. U. z 2018r., poz. 1030 ze zm.),

- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz. U. z 2017r. poz. 682),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 969),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990r o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 994 ze zm.),
- Strategia Rozwoju społeczno - gospodarczego gminy Wejherowo na lata 2006-2021.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wejherowo na lata 2014 - 2020,

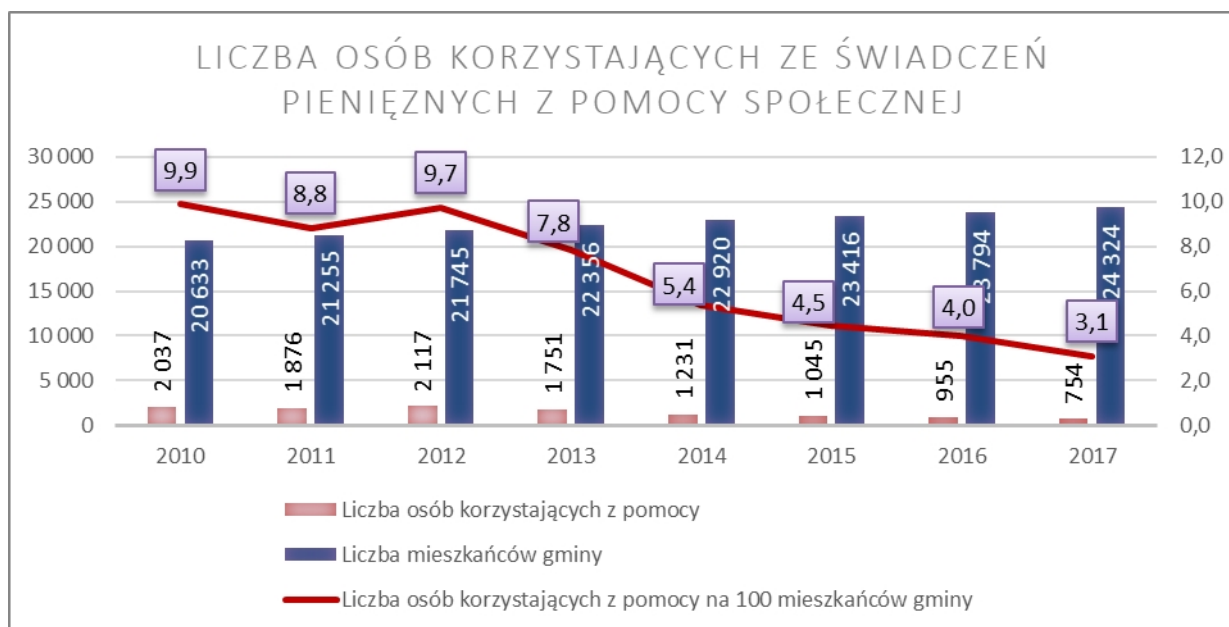
CZĘŚĆ III.

Diagnoza sytuacji rodzin zamieszkujących gminę Wejherowo

A. Sytuacja socjalno-bytowa rodzin

Dotychczas obowiązujący Program wspierania rodziny w gminie Wejherowo na lata 2016-2018 ukierunkowywał działania między innymi na poprawę sytuacji socjalno-bytowej rodzin zamieszkujących gminę. Za wskaźniki obecnego stanu rzeczy mogą posłużyć dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wejherowie. Wykres 1. pozwala przeanalizować zmiany w liczbie przyznanych świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w zestawieniu na liczbę mieszkańców.

Wykres 1. Osoby korzystające ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w Wejherowie w latach 2010-2017

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wejherowie styczeń-grudzień 2017.

Wykres wyraźnie wskazuje na zmniejszenie liczby przyznanych świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w ostatnich latach. Stanowi to kontynuację trendu spadkowego, jaki rozpoczął się od końca 2012 roku, kiedy liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia wyniosła 2 117 osób. Spadek liczby osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, jaki nastąpił, jest tym bardziej znaczący, że w tym samym czasie łączna liczba mieszkańców gminy Wejherowo wzrosła o

blisko 2 600 osób. Oznacza to, że na każde 100 mieszkańców gminy w 2017 roku z świadczeń pomocy społecznej korzystało jedynie nieco ponad 3 osoby, podczas gdy w 2012 roku było to blisko 10 osób.

Zmniejszeniu liczby klientów korzystających z świadczeń finansowych pomocy społecznej oraz brakowi istotnego wzrostu liczby wypłacanych świadczeń rodzinnych towarzyszy zapotrzebowanie na pracę socjalną. W 2017 roku z pomocy społecznej skorzystało 1 218 osób w 411 rodzinach, z czego 789 (w 272 rodzinach) osób skorzystało wyłącznie z pomocy w postaci pracy socjalnej. Praca socjalna udzielana jest osobom i rodzinom bez względu na dochód, nie wymaga wywiadu środowiskowego, nie wiąże się z przyznawaniem świadczeń pieniężnych i ma na celu podjęcie współpracy z klientami na rzecz poprawy ich sytuacji życiowej.

Statystyki pokazują, że ubóstwem w większym stopniu mogą być zagrożone rodziny niepełne i wielodzietne. W pierwszym wypadku z powodu tego, że dochody samotnego rodzica okazują się niewystarczające na utrzymanie rodziny. Samotny rodzic może się zmagać z problemem związanym z wyegzekwowaniem świadczenia alimentacyjnego. Liczbę rodzin mierzących się z tym problemem można szacować na podstawie liczby rodzin korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Od kilku lat liczba ta utrzymuje się na zbliżonym poziomie, w 2015 roku omawiane świadczenie uzyskało 107 rodzin, w 2016 – 106 rodzin, a w 2017 – 103 rodziny, przy wzrastającej liczbie dłużników alimentacyjnych z 79 na koniec roku 2015, do 109 na koniec roku 2017. Liczba sytuacji, w których rodzic nie dzieli się z partnerem obowiązkiem utrzymania finansowego dzieci, jest prawdopodobnie wyższa, ponieważ wielu rodziców nie występuje o alimenty do sądu, pomimo zaistnienia problemu. Konieczność ustalenia alimentów na dziecko od drugiego z rodziców w przypadku ubiegania się o świadczenie wychowawcze przez osobę samotnie wychowującą dziecko, może nieco niwelować problem nie występowania o alimenty do sądu.

Analogiczne regulacje dotyczą ustalania prawa do zasiłku rodzinnego i jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka. Powyższe regulacje miały zastosowanie po raz pierwszy przy ustalaniu prawa do świadczenia wychowawczego na okres rozpoczynający się 1 października 2017 r., prawa do zasiłku rodzinnego na okres rozpoczynający się 1 listopada 2017 r. oraz prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka od 1 listopada 2017 r.. Mimo to, rodziny niepełne nadal pozostają poważną grupą w statystykach Ośrodka Pomocy Społecznej z uwagi na obserwowany w danych Głównego Urzędu Statystycznego wzrost liczby rozwodów.

W przypadku rodzin wielodzietnych zauważa się, że podobnie jak w rodzinach niepełnych zabezpieczenie finansowe rodziny często spoczywa na barkach jednego z rodziców, podczas gdy drugi z nich pozostaje biernym zawodowo i poświęca się opiece oraz wychowaniu dzieci. Od momentu wprowadzenia świadczenia wychowawczego, sytuacja zabezpieczenia finansowego rodziny uległa poprawie. Jednakże, zdaniem pracowników GOPS wśród rodzin korzystających z pomocy GOPS popularny jest model rodziny, w którym osobą dbającą o finansowe zabezpieczenie rodziny jest mężczyzna, kobieta zaś przejmuje opiekę nad dziećmi i prowadzenie domu. Zauważalna jest także praktyka polegająca na zmianie przez beneficjentów wymiaru czasu pracy, tak aby dochód nie przekraczał kryterium dochodowego w celu uzyskania prawa do świadczeń (rezygnacja na jakiś czas z zatrudnienia a następnie zawarcie nowej umowy ze zmniejszonym wymiarem czasu pracy lub

zmniejszonym wynagrodzeniem) Omawiany podział ról i sposób postępowania w kwestiach zatrudnienia, mogą nie sprzyjać rozwiązywaniu doświadczanych przez rodzinę trudności finansowych.

B. Zjawisko bezrobocia

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wejherowie, z terenu Gminy Wejherowo wyniosła na koniec marca 2018 r. 571 osób, z czego prawie 70 % stanowią kobiety. Ogółem liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy stanowi 2,37% populacji gminy i w stosunku do lat ubiegłych znacząco zmalała. Spadek liczby osób zarejestrowanych pokrywa się z procesami obniżania się stopy bezrobocia na poziomie województwa i kraju.

Tymczasem na tle pozostałych gmin powiatu Gmina Wejherowo zajmuje czwarte miejsce pod względem wysokości odsetka liczby bezrobotnych w stosunku do liczby ludności. Dla porównania, odsetek dla powiatu wynosi 2,11% (stan na 31.03.2018r).

Analiza liczby osób bezrobotnych pod kątem poziomu wykształcenia pozwala sądzić, że trudność w pozyskaniu pracy może być związana z niskimi kwalifikacjami czy niskim poziomem wykształcenia: osoby z wykształceniem wyższym lub średnim technicznym, czy zawodowym znacząco rzadziej pojawiają się w rejestrze osób bezrobotnych PUP. Zależność ta występuje także w skali ogólnopolskiej, statystyki dla Gminy są zbliżone dla rozkładu poziomu wykształcenia bezrobotnych w skali kraju.

Bezrobotni mieszkańcy Gminy wielokrotnie wskazują na słabą mobilność przestrzenną mającą znaczący wpływ na poszukiwanie zatrudnienia, a w ostateczności dojazd do zakładu pracy.

Istotnym czynnikiem jest również zauważalny wzrost liczby osób uzyskujących dochody z pracy dorywczej, a rejestrujących się w Urzędzie Pracy jedynie w celach pozyskania ubezpieczeń zdrowotnych. Coraz częściej też zauważa się zjawisko zatrudnienia osób na część etatu, formalnie otrzymujących minimalne wynagrodzenie. Pozostała część wynagrodzenia wypłacana przez pracodawcę poza tzw. legalnym obiegiem. Sytuacja taka dotyczy zwłaszcza osób zatrudnionych w firmach budowlanych i żadnej ze stron nie zależy na jej ujawnieniu. Ten dodatkowy dochód jest bardzo trudno udowodnić, jednak zjawisko to zatacza coraz szersze kręgi i szacunki wskazują, że co 10-ty Polak pracuje w tzw. szarej strefie. Zjawisko to ma znaczny wpływ na ofertę pomocową konstruowaną przez GOPS. Pomimo wielu działań na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych, coraz trudniej pozyskać osoby do współpracy. Bezrobotni nie chcą podejmować wysiłku uregulowania swojej sytuacji zawodowej, gdyż podejmowana przez nich praca angażuje ich czasowo, a uzyskiwane dochody pozwalają na zaspokojenie bieżących potrzeb. Brak ubezpieczenia społecznego na ten moment nie jest dla nich wystarczającą motywacją, a wręcz postrzegane jest przez te osoby, jako dodatkowy pozytyw, gdyż w ich opinii nie są obarczani dodatkowymi opłatami jak podatki, składki, czy też obciążenia komornicze.

C. Funkcjonowanie psychospołeczne rodzin

Rodzinom może zagrażać wiele czynników (np. ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, uzależnienia, przemoc). Posiadanie dzieci niezależnie od ich liczby wiąże się z pewnym obciążeniem

dla rodziny związanym ze zwiększeniem się obowiązków, odpowiedzialności i nakładów finansowych. Ochrona wielodzietności może być rozumiana, jako ochrona szczególnego rodzaju – wielokrotnego (troje i więcej dzieci). Konieczność zapewnienia opieki nad małym dzieckiem jest dla rodziny okresem wymagającym. W wielu przypadkach uniemożliwia rodzicom podjęcie stałego zatrudnienia albo wręcz generuje jego utratę. W konsekwencji następuje pogorszenie standardu życia rodziny. Potwierdza się tym samym, że szczególną troską należy przywrzeć się tej grupie odbiorców.

Liczbę rodzin wielodzietnych, posiadających trójkę lub więcej dzieci, można szacować na podstawie wydawanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Kart Dużej Rodziny. Dotychczas, od momentu wprowadzenia Karty Dużej Rodziny, Kartę wydano 619 rodzinom (stan na 24.07.2018). Według danych z systemu pomocy społecznej, w 2017r. u 11% zdiagnozowano potrzebę ochrony macierzyństwa. Większość stanowiły rodziny wielodzietne. Warto zauważyć, że liczba rodzin wymagających pomocy instytucji w tym zakresie zmniejszyła się o 40% porównując z 2015r, czyli przed wprowadzeniem dotychczasowego Programu wspierania rodziny w gminie Wejherowo na lata 2016-2018, tendencja spadkowa utrzymuje się już od roku 2012.

Trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej są stwierdzane u znacznej liczby rodzin, dotyczą nie tylko rodzin wielodzietnych. W 2017 roku u ok. 8% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej zdiagnozowano bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Dane wskazują na obniżanie się przyznawania świadczeń pieniężnych z tytułu bezradności – w porównaniu z 2015 rokiem, w 2017 roku przyznano o 20% mniej. . Mieszkańcom Gminy w zmaganiu się z trudnościami zaoferowano pomoc również w formie Poradnictwa Specjalistycznego w skład, którego wchodzi: Poradnictwo Psychologiczne, Specjalista Pracy Socjalnej Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a w razie potrzeby Mediator. Dodatkowo mieszkańcy Gminy Wejherowo mogli skorzystać z porady Radcy Prawnego (zgodnie z uchwaloną dnia 5 sierpnia 2015 r. ustawą o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej) w Punkcie Nieodpłatnej Pomocy Prawnej w budynku Biblioteki Publicznej Gminy Wejherowo w Bolszewie, Filia Nr1, a od maja 2018 r., raz w miesiącu również w siedzibie GOPS.

Na terenie gminy nadal zauważa się pewne trudności w realizacji pomocy psychologicznej. Dla wielu osób myśl o poszukiwaniu pomocy u psychologa budzi uczucia niepokoju, zdziwienia, a czasem nawet złości. Związane jest to z panującym w dużej mierze stereotypem, iż osoby korzystające z konsultacji psychologicznej są postrzegane, jako "chore psychicznie". Bardzo ważnym działaniem jest, więc klarowne określenie roli Pomocy Psychologicznej i wskazanie płynących z niej korzyści poprzez wdrożenie działań edukacyjnych, wyjaśniających przy kierowaniu klienta przez Pracownika Socjalnego w ramach pracy socjalnej. Łącznie w 2017 r. odbyło się 149 spotkań indywidualnych, rodzinnych oraz par, na rzecz 57 rodzin (185 osób w rodzinach).

Poradnictwo Psychologiczne w ramach Poradnictwa Specjalistycznego swym zakresem obejmuje osoby poszukujące pomocy w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi takimi jak: trudności w relacjach, proces żałoby, zaburzenia emocjonalne, choroba psychiczna bądź przewlekła choroba somatyczna własna lub bliskiej osoby. Udzielano konsultacji i pomocy także osobom szukającym porad w zakresie podnoszenia kompetencji wychowawczych, radzenia sobie ze stresem, asertywności. Spotkania z psychologiem przybierały różny charakter, były to zarówno konsultacje,

procesy wstępnej diagnozy, terapii, psychoedukacji i profilaktyki oraz procesy wspierania, a w niektórych przypadkach przejście od procesów wyżej wymienionych do kontekstu kontroli, bądź działania interwencyjne.

Najbardziej intensywny kontakt z rodziną utrzymywał Asystent Rodziny, rodziny objęte tą formą pomocy mogły na bieżąco liczyć na jego wsparcie w rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Wskazywał on sposoby na spędzenie czasu wolnego z rodziną, doradzał jak prawidłowo sprawować opiekę nad dziećmi. W roku 2017 wsparciem asystenta zostały objęte 24 rodziny. Dla porównania, w roku 2014 asystent rodziny współpracował z 29 rodzinami, w roku 2018 z 29 rodzinami (stan na koniec listopada 2018) zauważalne jest wahani w ilości rodzin, wynikające z intensywnej pracy i dynamiki rodziny (jedne rodziny odchodzą, pojawiają się nowe). W rodzinach tych występowało i występuje wiele sprzężonych problemów m.in. trudności opiekuńczo – wychowawcze, uzależnienia, przemoc, bezrobocie, ubóstwo, brak wyuczonych pozytywnych wzorców wychowawczych, nieumiejętność panowania nad emocjami, konflikt pomiędzy małżonkami, niepełność rodziny, niepełnosprawność. Nadal duże zapotrzebowanie na wsparcie asystenta rodziny wskazuje, że kwestie związane z trudnościami w sferze opiekuńczo-wychowawczej rodzin dalej są aktualne, ale przy odpowiedniej współpracy i działaniach zaradczych możliwa jest redukcja nieprawidłowości.

Jednym ze skutecznych narzędzi edukacyjnych i zaradczych, w celu podniesienia kompetencji społecznych i wychowawczych rodziców są warsztaty pt. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Zajęcia odbywają się w dwóch edycjach I – maj, czerwiec, II – wrzesień, październik. Z oferty w roku 2017 skorzystało łącznie 23 mieszkańców gminy Wejherowo (16 kobiet oraz 7 mężczyzn). Jest to forma, do której początkowo rodzice byli sceptycznie nastawieni jednak w miarę kolejnych edycji realizowanych w ramach gminnych programów Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Programu Wspierania Rodziny, zainteresowanie wzrosło.

Analizując funkcjonowanie psychospołeczne rodzin warto pochylić się również nad sytuacją gdzie pojawia się niepełnosprawność członka rodziny. Rodzic z niepełnosprawnością lub długotrwałą chorobą może zmagać się z wykluczeniem społecznym wynikającym z istnienia różnorodnych barier: mentalnych (związanych z obniżonym poczuciem własnej wartości i poczuciem ograniczenia przez swoją niepełnosprawność), fizycznych (architektonicznych, wynikających z rozległości obszaru gminy i niedostosowania infrastruktury) oraz kulturowo-społecznych (zjawiska dyskryminacji, braku świadomości społecznej). Osoby zmagające się z długotrwałą chorobą lub trwałą dysfunkcją narażone są na wystąpienie innych, sprzężonych problemów. Osoba z niepełnosprawnością bądź długotrwale chora ma też specyficzną rolę w rodzinie: może wymagać opieki i zaangażowania rodziny, a także, jeśli niepełnosprawność dotyka rodzica – utrudniać realizowanie przez niego funkcji rodzicielskiej.

D. Wsparcie Seniorów

Dokonując analizy sytuacji osób starszych w Gminie Wejherowo, nieodzowne było posłużenie się danymi Referatu Spraw Obywatelskich UG. Dane te odzwierciedlają, jaki odsetek ogółu mieszkańców gminy

stanowią osoby starsze w wieku 60+ bez podziału na płeć, ze względu na miejscowość zamieszkania. Zgodnie z ewidencją stałych mieszkańców prowadzonych przez Referat Spraw Obywatelskich UG w Wejherowie na dzień 31.12.2016r. w gminie zamieszkiwało łącznie 3 289 mieszkańców w wieku 60+, co stanowiło blisko 14% całości populacji w gminie. Zarówno liczba, jak i udział osób w wieku poprodukcyjnym w populacji gminy Wejherowo corocznie wzrasta. Co więcej - według prognozy ludności na lata 2014-2050 opracowanej przez GUS3, wzrostowy trend udziału osób starszych w populacji będzie się utrzymywał również w kolejnych latach. Zgodnie z prognozami GUS, udział osób w wieku 60+ w powiecie wejherowskim wzrośnie do 2020 roku do 20%.

Analizując już samą grupę seniorów, zauważalna jest jej niejednorodność. Z jednej strony mamy seniorów wymagających opieki, ze względu na procesy chorobowe czy sędziwy wiek, z drugiej dużą część stanowią seniorzy, którzy dopiero do tej grupy wkroczyli i nadal chcą pozostawać aktywni, bądź dzięki organizacji różnych działań do nich skierowanych, uczestniczą w nich i tę aktywność utrzymują. Stanowią też wsparcie dla swoich dorosłych dzieci w postaci pomocy w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych – opieki nad wnukami. Ten kontakt dzieci z seniorami jest ważnym aspektem rozwoju dziecka, zarówno na poziomie procesów tożsamościowych jak i późniejszych schematów związanych z szacunkiem oraz opieką nad osobami starszymi. Dla samych zaś seniorów, poczucie bycia potrzebnym ma ogromne znaczenie. Należy podkreślać rolę seniorów w życiu rodziny. Angażowanie seniorów w działania międzypokoleniowe ma ogromny sens, a działanie dwukierunkowe (aktywizacja seniorów, uwrażliwianie/edukacja dzieci) może być pomocne w przeciwdziałaniu zmieniającej się strukturze rodziny, w której coraz częściej kształtują się niesprzyjające warunki do sprawowania opieki nad sędziwym członkiem rodziny.

Coraz częściej osoby starsze tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe, a jeśli już mieszkają razem z dziećmi, to przede wszystkim ich świadczenia emerytalne stanowią źródło pewnego i stałego dochodu rodzin wielopokoleniowych. Pracujący członkowie rodziny zaś zaniedbują osoby zależne pod względem opiekuńczym, wielokrotnie próbując przeniesienia odpowiedzialności na instytucje świadczące pomoc w zakresie opieki paliatywnej. Na przestrzeni ostatnich lat zauważa się tendencję wzrostową składanych wniosków o przyznanie pomocy w formie usług opiekuńczych. Wobec powyższego czyni się wszelkie starania w celu zaangażowania rodziny zobowiązanej do sprawowania opieki, zorganizowania pomocy sąsiedzkiej czy wolontariatu. W roku 2017 zatrudniono opiekuna osoby starszej, który w ramach swoich obowiązków odwiedza seniorów w miejscu ich zamieszkania, ocenia sytuację osób starszych, świadczy usługi opiekuńcze. Pracownicy socjalni świadczą pracę socjalną, a ich zadaniem jest również edukacja osób starszych i ich rodzin dotycząca zasad oraz warunków korzystania z różnego rodzaju form wsparcia zarówno w obszarze opieki zdrowotnej, jak i pomocy społecznej. Upowszechniono korzystanie z usług opiekuńczych przy wykorzystaniu nowych technologii poprzez dostęp mieszkańców do oferty połączenia centrum Teleopieki. Z programu „Teleopieka dla potrzebujących” w 2016 roku skorzystało 9 osób.

Przeanalizowane dane dotyczące sytuacji osób starszych wskazały na konieczność opracowania dodatkowego efektywnego programu wsparcia seniorów zamieszkujących na terenie gminy Wejherowo w odpowiedzi na wzrastające potrzeby tych osób. Opracowano działania wspierające wydłużenie aktywności zawodowej oraz przygotowujące do aktywnego starzenia się, które zostały zawarte w osobnym, powstałym w 2018r. Programie Senioralnym dla Gminy Wejherowo na lata 2018-

2020 i spójny jest z założeniami Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020 oraz Strategii Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2013-2020. Działania dotyczące osób starszych zawarte w Programie Wspierania Rodziny oraz w Programie Senioralnym mają działać komplementarnie.

CZĘŚĆ IV.

Analiza zasobów gminy Wejherowo pod kątem wspierania rodziny

A. Infrastruktura społeczna

Na terenie Gminy Wejherowo (dane GUS za 2017rok) funkcjonują 3 żłobki oraz 31 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych. Ogółem żłobki zapewniają 43 miejsca, przedszkola 942 miejsca. Osoby pracujące z rodzinami wskazują, że brak jest wystarczającej liczby miejsc w przedszkolach publicznych. Odpłatna opieka w przedszkolach niepublicznych to rozwiązanie nadal niedostępne dla wielu rodzin z powodów finansowych.

Obowiązek szkolny jest realizowany przez uczniów w jednej z 7 **placówek oświatowych** – 6 szkół podstawowych oraz gimnazjum:

- Samorządowej Szkole Podstawowej im. Gen. Broni Zygmunta Berlinga w Bolszewie,
- Samorządowej Szkole Podstawowej im. mjr H. Sucharskiego w Gościcinie,
- Samorządowej Szkole Podstawowej im. Jana Brzechwy w Orlu,
- Samorządowej Szkole Podstawowej im. Alojzego Nagła w Nowym Dworze Wejherowskim,
- Samorządowej Szkole Podstawowej im. Jakuba Wejhera w Górze,
- Samorządowej Szkole Podstawowej im. por. Jana Penconka w Gowinie,
- Samorządowym Gimnazjum im. Jana Pawła II w Bolszewie.

Większość szkół dysponuje pracownikami komputerowymi, salą gimnastyczną, biblioteką oraz boiskiem sportowym.

Szeroką ofertę edukacyjno – kulturalną dla dzieci i młodzieży przedstawia Biblioteka i Centrum Kultury Gminy Wejherowo z siedzibą główną w Dworku Drzewiarza w Gościcinie oraz filią nr 1 w postaci Biblioteki w Bolszewie. Miejsca te, prócz posiadania bogatego księgozbioru są przestrzenią publiczną zapewniającą możliwość okazjonalnych spotkań, relaksu, zabawy. Są ośrodkiem wspomagającym procesy aktywnego kształcenia, miejscem uczestnictwa w kulturalnych wydarzeniach.

Odgrywają istotną rolę w propagowaniu działalności edukacyjno - artystycznej. Zarówno dzieci jak i dorośli mogą uczestniczyć w warsztatach malarskich, tkackich, garncarskich, fotograficznych i rzeźby w drewnie. Na terenie obiektów organizowane są również zajęcia teatralne, muzyczne, wystawy, pikniki i festyny rodzinne.

Część z wyżej wymienionych form aktywności, realizowana jest, w konkretnych miejscowościach, tak

by zwiększyć dostępność do oferty i umożliwić większej ilości osób skorzystanie z niej np. organizowane w sołectwach warsztaty letnie dla dzieci.

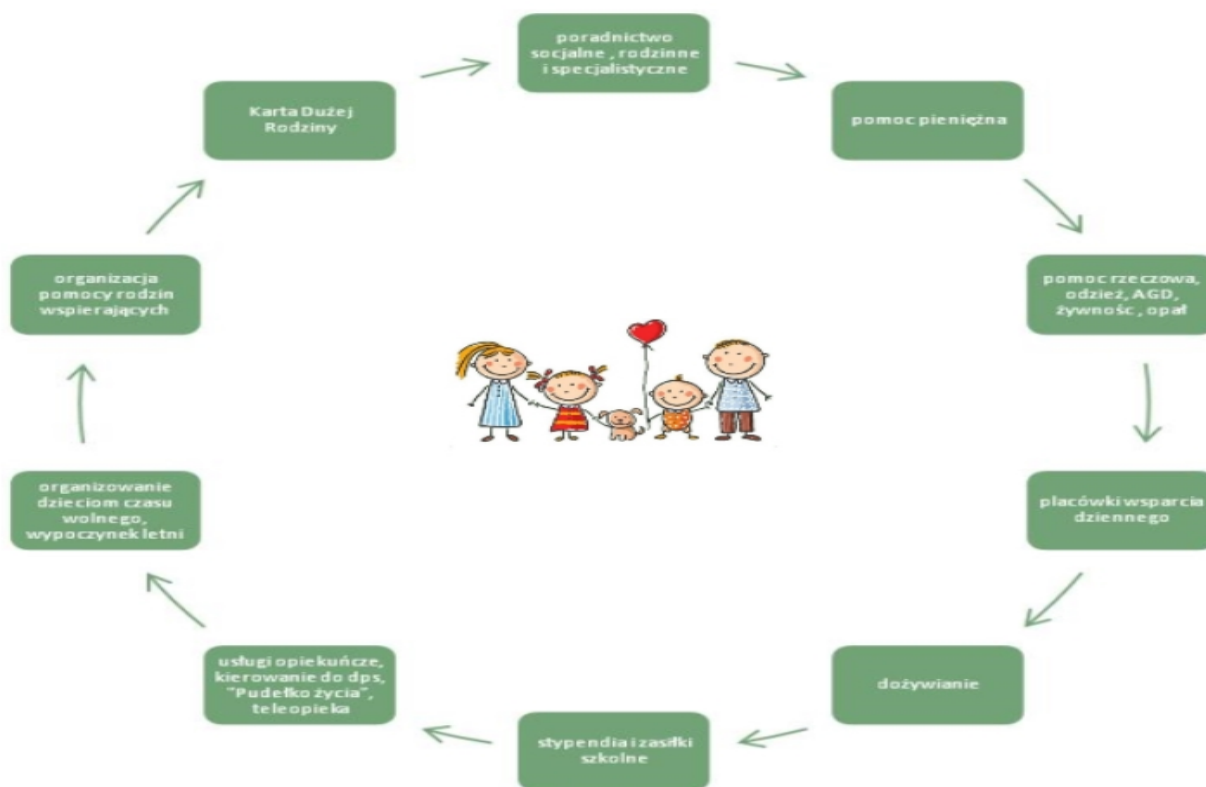
Gmina Wejherowo posiada 29 mieszkań komunalnych, w tym 10 lokali socjalnych. Gmina nie prowadzi na swoim terenie domu pomocy społecznej, jednakże w miejscowości Łężyce funkcjonuje prywatna tego typu placówka. Brak infrastruktury domów pomocy społecznej na terenie gminy powoduje, że mieszkańcy umieszczani są w domach pomocy na terenie innych gmin. Nie funkcjonują również noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych oraz środowiskowe domy samopomocy. Jednakże nie stwierdzono konieczności tworzenia ww. placówek, gdyż Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wejherowie jest w stanie zapewnić tą formę pomocy w wystarczającym zakresie na terenie innych powiatów.

Na terenie miejscowości Sopieszyno, Gniewowo, Reszki, Zbychowo, Warszkowo, Kniewo, Łężyce oraz Ustarbowo prowadzone są świetlice wiejskie, w których organizowane są spotkania sołeckie oraz różnorodne zajęcia dla mieszkańców Gminy. Pozostałe miejscowości użyczają pomieszczeń szkół bądź innej infrastruktury społecznej (np. budynku Ochotniczej Straży Pożarnej).

B. Rodzaje i formy udzielanej pomocy rodzinie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wejherowie

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej podejmuje szeroki zakres działań mających na celu wspieranie rodzin naturalnych. Działania te pogrupowano w 8 kategorii prezentowanych na Rysunku.

Rysunek 1. Formy pomocy oferowane rodzinie przez GOPS

Poradnictwo socjalne, rodzinne i specjalistyczne.

W Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudniona jest wykwalifikowana kadra, wyspecjalizowana z różnych dziedzin. Pracownicy posiadają nie tylko wiedzę teoretyczną, ale również duże doświadczenie zawodowe, które umiejętnie wykorzystują w swojej pracy. Ma to niewątpliwy wpływ na wysoką jakość usług świadczonych przez pracowników Ośrodka. Wszyscy pracownicy podnoszą swoje kwalifikacje, co także zasługuje na wyróżnienie.

Pracownicy socjalni w ramach prowadzonej intensywnej pracy socjalnej systematycznie monitorują sytuację rodzin zagrożonych kryzysem, w tym przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zagrożonych ubóstwem, dotkniętych przemocą, problemem uzależnień, długotrwałą chorobą. Podejmują interwencję w środowisku, gdy pojawia się podejrzenie zaniedbań dzieci, nadużywania alkoholu czy przemocy w rodzinie. Współpracują z innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny. Jednym z podstawowych narzędzi pracownika socjalnego w pracy z osobami najbardziej potrzebującymi, znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej (czy to z powodu występowania bezrobocia, uzależnień, niepełnosprawności czy innych uwarunkowań) jest kontrakt socjalny - pisemna umowa zawierana pomiędzy osobą korzystającą ze świadczeń pomocy społecznej, a pracownikiem socjalnym, mającą na celu określenie sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby pozostającej w trudnej sytuacji życiowej, umożliwienia aktywizacji społeczno – zawodowej oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. W prawidłowo opracowanym kontrakcie strony zobowiązują się do wykonania określonych działań, niezbędnych dla osiągnięcia zaplanowanych celów. Kontrakt wskazuje rodzinie bądź osobie kierunki umożliwiające wyjście z trudnej sytuacji, wzmacnia wiarę we własne siły, mobilizuje do podjęcia aktywności, zapewnia możliwość skorzystania z potrzebnego doradztwa, szkoleń oraz pomocy finansowej, jak również określa sposoby udzielanego przez pracownika socjalnego wsparcia

W myśl Ustawy o wsparciu rodziny i pieczy zastępczej rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze mogą zostać objęte wsparciem asystenta rodziny. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnia 3 asystentów. Liczba asystentów zwiększa się, dla porównania w 2012 roku był 1etat, w 2015 roku 2,5 etatu, w 2018 roku 3 etaty, co jest wyrazem zapotrzebowania na aktywne, niepieniężne formy wsparcia. Praca asystenta rodziny zgodnie z zapisami prawnymi zawartymi w Ustawie polega na podejmowaniu szeregu kompleksowych działań mających na celu przewyższanie występujących w rodzinie kryzysów. W działaniach pomocowych asystenci rodzin bazują na zasobach członków rodziny, starając się wzmacniać kompetencje społeczne i wychowawcze rodziców. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny, umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia sobie z problemami życia codziennego. Asystent rodziny wspiera pracowników socjalnych w działaniach monitorujących.

Wzrost liczby rodzin objętych wsparciem asystenta (por. Część III C. FUNKCJONOWANIE PSYCHOSPOŁECZNE RODZIN) jest wskazówką jak ważną rolę odgrywa asystent rodziny w pracy z rodzinami oraz jak długotrwały jest proces zmiany – następuje większy przyrost rodzin nawiązujących współpracę w porównaniu z rodzinami, które zrealizowały swoje cele i przezwyciężyły kryzys i tym samym zakończyły pracę z asystentem.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wejherowie zapewniona jest pomoc specjalistyczna psychologa i radcy prawnego (od maja 2018) dla klientów ośrodka nie spełniających kryteriów przyjęcia w Punkcie Pomocy Prawnej w Bolszewie.

Konsultacje psychologiczne mają zróżnicowany charakter od działania interwencyjnego, nastawianego na rozwiązanie aktualnych problemów, przez konsultacje, poradnictwo, psychoedukację, wsparcie bądź zwykle krótkoterminowe procesy terapeutyczne. Zgłaszane są różnorodne problemy – wychowawczych, poprzez egzystencjalne, po przemoc. Czasem konieczne były wyjazdy interwencyjne do miejsca zamieszkania klienta – np. gdy osoba nie mogła przemieszczać się z powodu choroby. W konsultacjach uczestniczyły głównie osoby dorosłe, czasami pary, a także młodzież i dzieci. W wybranych sytuacjach możliwe było zaproponowanie klientowi terapii krótkoterminowej.

Prawnik udziela wsparcia prawnego raz w miesiącu, w postaci konsultacji prawnych, w szczególności w zakresie prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego, pracy, administracyjnego. Ponadto pomaga w formułowaniu pozwów i pism procesowych oraz udostępnia wzory pozwów i pism procesowych.

Od 2015 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oferuje pomoc również poprzez usługę mediacji. Mediacja pomaga uzgodnić rozwiązania konkretnych problemów w życiu rodziny, związanych np. z obowiązkami, opieką nad starszymi członkami rodziny. Pozwala osiągnąć porozumienie, co do wspólnych spraw przy planach rozejścia lub separacji oraz naprawić relacje przy jednoczesnej próbie rozwiązania sporu. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wejherowie proponował usługę mediacji w pierwszej kolejności rodzinom skonfliktowanym, których sytuacja finansowa nie pozwalała zapewnić tej formy pomocy we własnym zakresie. Spotkanie mediacyjne poprzedzała konsultacja, podczas której diagnozowano cele i sprawdzano, czy istnieją warunki do mediacji.

Pomoc pieniężna

Osobom w szczególnie trudnej sytuacji finansowej przyznawana jest pomoc finansowa. Pomoc w formie zasiłków celowych przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, opłaty za energię. W przypadku stwierdzenia marnotrawstwa przyznanych świadczeń pomoc jest ograniczana lub odmawiana. Z uwagi na dobro osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o pomoc finansową w przypadku marnotrawstwa przyznawana jest pomoc w formie

niepieniężnej, np. opłacenie obiadów. Szczególnym rodzajem zasiłku celowego (niezależnie od dochodu) jest zasiłek celowy z powodu zdarzenia losowego.

Osobie z długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością, bezrobotnej, itd., w przypadku, gdy dochód osoby/ rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie, przyznawany jest zasiłek okresowy. Tymczasem zasiłek stały przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowym dla osoby samotnie gospodarującej jest kwota 701zł, natomiast kryterium dochodowym dla osoby w rodzinie jest kwota 528zł (stan na X 2018).

Rodzinom, w których dochód na osobę nie przekracza kryterium określonego w Ustawie o świadczeniach rodzinnych (tekst jedn. Dz.U.2017.1952 ze zm.), przyznawane są świadczenia rodzinne. Rodziny nieuzyskujące alimentów od osób do tego zobowiązanych, mogą uzyskać świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jeśli dochód na osobę nie przekracza kryterium określonego w Ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tekst jedn. Dz.U.2018.554 ze zm.).

Osoby, które nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu podjęcia opieki nad poważnie niepełnosprawnym członkiem rodziny, mogą ubiegać się o świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy. W przypadku osób, których niepełnosprawność powstała w innym niż opisywany okres i w przypadku dochodu poniżej określonego kryterium możliwe jest przyznanie specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Pomoc rzeczowa

GOPS udziela pomocy rzeczowej między innymi w postaci: pościeli, kołder, koców, ręczników, środków czystości. Przy współpracy z Bankiem Żywności świadczona jest pomoc rzeczowa w formie żywności. Pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej wielokrotnie organizują zbiórkę odzieży, żywności, niezbędnych sprzętów gospodarstwa domowego celem zapewnienia podstawowych potrzeb rodzinie zagrożonej kryzysem.

Corocznie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przygotowuje upominki dla wychowanków Placówek Wsparcia Dziennego z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Do Ośrodka trafiają także zabawki dla dzieci, które przekazuje się rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji.

Placówki Wsparcia Dziennego.

W strukturach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wejherowie w 2018 roku funkcjonują trzy Placówki Wsparcia Dziennego: w Gowinie, Łężycach oraz Warszawkie. Działalność placówek jest finansowana ze środków Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Wejherowo. Placówki oferują zajęcia dla ogółu 45 dzieci uczęszczających do szkół podstawowych i

gimnazjalnych, zamieszkałych na terenie naszej gminy. W dalszym ciągu podejmowane są starania w kierunku utworzenia nowych placówek, zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Przeszkodą nie są jedynie finanse, ale również brak bazy lokalowej, spełniającej standardy jej funkcjonowania, wymagane zgodnie z ww. ustawą.

Od czerwca 2015r w budynku świetlicy Straży Pożarnej na terenie miejscowości Kniewo prowadzony jest Klub Gier. Skierowany jest do dzieci, zamieszkujących środowiska wiejskie, które mają ograniczony dostęp do infrastruktury kulturalnej. Celem Klubu Gier jest wskazanie i zapewnienie uczestnikom alternatywnych form organizacji czasu wolnego poprzez udział w zabawach, grach i warsztatach aktywizujących. Poprzez zastosowanie twórczych metod pracy celem warsztatów jest rozwijanie w dzieciach kreatywności przy zachowaniu ducha współdziałania z grupą rówieśniczą. Następnie powstały również Kluby Gier w Orlu, Ustarbowie i Gniewowie.

W ramach zajęć Placówek Wsparcia Dziennego udzielana jest pomoc dzieciom w nauce. Promuje się prawidłowe nawyki uczenia się oraz organizowania i rozwijania własnej aktywności umysłowej. Działalność świetlicy ma na celu wspieranie rozwoju dzieci. Szeroki zakres działań podejmowanych przez Placówkę Wsparcia Dziennego oraz działania w Klubach Gier świadczą nie tylko o ważnej funkcji społecznej jaką pełnią, ale także o wielkiej potrzebie, którą zaspokajają. Przedstawione w poprzednim rozdziale problemy (por. część III. „DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN ZAMIESZKUJĄCYCH GMINĘ WEJHEROWO”) wskazują, że istnieje potrzeba wsparcia rodzin właśnie w formie pracy z dzieckiem: wskazywane problemy najczęściej dotyczyły rodziny wielodzietne, dziecko zaś, z racji możliwości rozwojowych, ma mniejsze zasoby związane z radzeniem sobie z trudnościami niż osoba dorosła. Kryzys rodziny może zaburzyć szeroko pojęty rozwój dziecka. Zajęcia prowadzone przez świetlice nie rozwiązują kryzysu, ale mogą stanowić pewien bufor. Konstruktywna aktywność i pozytywne wzorce zachowań społecznych, które oferują świetlice, zwiększają zasoby dziecka do psychologicznego poradzenia sobie z trudną sytuacją rodzinną.

Usługi opiekuńcze, kierowanie do DPS, „Pudełko życia” oraz teleopieka

Usługi opiekuńcze udzielane są osobom, które z powodu wieku, choroby itd. potrzebują pomocy innych osób. Opiekun wspiera w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, sprawuje opiekę higieniczną i realizuje pielęgnację zleconą przez lekarza. Osoby niepełnosprawne oraz seniorzy w Gminie Wejherowo mogą otrzymać skierowanie do domów pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej rozszerza ofertę dla osób starszych i niepełnosprawnych. Wśród najważniejszych przedsięwzięć można wymienić przyłączenie się do akcji społecznej „Pudełko życia”, mającej na celu zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym oraz samotnym wsparcie w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia podczas udzielania pierwszej pomocy

przez różnego rodzaju służby: medyczne, socjalne i inne.

Dążąc do podwyższenia bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców uruchomiono usługę „**Teleopieki dla potrzebujących**”. Polega ona na zapewnieniu mieszkańcom Gminy Wejherowo bezpłatnego dostępu do telefonicznej opieki domowej w formie elektronicznego całodobowego monitoringu. Osoba starsza i/lub z niepełnosprawnościami, która znajdzie się w sytuacji zagrożenia życia, zdrowia czy bezpieczeństwa jest w stanie wezwać skutecznie natychmiastową pomoc.

Dożywianie

Ustanowiony na podstawie zapisów Uchwały nr 221 Rady Ministrów z dn. 10 XII 2013 wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020” ma na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.

Stypendia i zasiłki szkolne

Rodziny pozostające w szczególnie ciężkiej sytuacji finansowej oraz pogrążone w kryzysie są wspierane w radzeniu sobie z obciążeniami finansowymi związanymi z nauką dziecka poprzez stypendia. Dzieci mogą mieć zabezpieczone niezbędne materiały do nauki, co przeciwdziała ich wykluczeniu w środowisku szkolnym. Pomocne w realizacji niezbędnych zakupów szkolnych ma być także, uchwalony w 2018r., program rządowy „Dobry Start”.

Działalność projektowa

Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wejherowie posiada doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz pracy w systemie projektowym. Corocznie składane są wnioski aplikacyjne w ramach konkursów ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. W latach 2016-2018 GOPS realizowała projekty w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz projekty Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, co świadczy o dużej skuteczności kadry i aktywności projektowej Ośrodka. W 2016r. gmina Wejherowo przystąpiła do umów o partnerstwie na rzecz realizacji Projektów: „System Aktywizacji Społeczno – Zawodowej w Powiecie Wejherowskim I” oraz „System Aktywizacji Społeczno–Zawodowej w Powiecie Wejherowskim II” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020 (RPO WP 2014 – 2020) współfinansowanego z EFS. GOPS pozyskał także dotację ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na realizację zadania publicznego „Aktywne postawy młodzieży – podnoszenie kompetencji, przedsiębiorczości i odpowiedzialności w

wymiarze środowiska – edycja 2016,, w ramach Programu Ministra „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020”.

Pozyskanie środków pozwala zapewnić rodzinom pogrążonym w kryzysie warsztatów psychorozwojowych, kursów zawodowych i atrakcyjnych form organizacji czasu dla dzieci i młodzieży (wycieczki, zajęcia socjoterapeutyczne i inne). Organizowane są formy aktywizacji społeczności lokalnej – konkursy, mini-konferencje, pikniki gminne. Fundusze zewnętrzne wykorzystywane są również na doposażenie Placówek Wsparcia Dziennego w niezbędny sprzęt do pracy z dziećmi.

Organizowanie pomocy rodzin wspierających

Ustawodawca w art. 29 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje również na możliwość objęcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji pomocą rodziny wspierającej. Rodzina jest wspierana w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Role rodziny wspierającej pełnić mogą rodziny zamieszkujące w sąsiedztwie, także niespokrewnione z dzieckiem. W trakcie realizacji poprzedniego programu nie udało się ustanowić rodziny wspierającej. Rodziny wymagające wsparcia, korzystały zwykle z innych form pomocy, bądź zasobów w postaci wsparcia ze strony własnej, spokrewnionej rodziny. Zaś rodziny potencjalnie zainteresowane udzielaniem wsparcia innej rodzinie, wolą formę niesformalizowaną.

Karta Dużej Rodziny

Rząd ustanowił program dla rodzin wielodzietnych, którego celem jest promowanie modelu rodziny wielodzietnej i jej pozytywnego wizerunku, umacnianie i wspieranie oraz zwiększanie szans rozwojowych i życiowych dzieci wychowujących się w takich rodzinach.

Od 1 stycznia 2015 roku w życie weszła ustawa o Karcie Dużej Rodziny z dnia 5 grudnia 2014 r. (tekst jedn. Dz. U. 2017r., poz. 1832 ze zm.). Posiadacze Kart Dużej Rodziny mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Karta Dużej Rodziny pozwala na obniżanie kosztów comiesięcznych wydatków dużych rodzin i umożliwia im aktywne spędzanie czasu. Z Karty Dużej Rodziny mogą korzystać rodziny z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od uzyskiwanego dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do 25 roku życia. W przypadku osób niepełnosprawnych karta wydawana jest na czas orzeczenia o niepełnosprawności. O przyznanie karty mogą ubiegać się także rodziny zastępcze.

CZĘŚĆ V.

Skuteczność dotychczasowych działań

Zgodnie z celami określonymi w obowiązującym na lata 2016-2018 w Gminnym programie wspierania rodziny realizowano działania ukierunkowane na:

- monitorowanie sytuacji rodzin dysfunkcyjnych oraz zagrożonych dysfunkcją poprzez organizowanie pracy asystentów rodziny oraz pracę w środowisku pracowników socjalnych;
- rozwój istniejących placówek wsparcia dziennego;
- zapewnienie oraz zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa - psychologicznego, prawnego oraz mediacji;
- organizowanie czasu wolnego i wypoczynku dzieci i młodzieży oraz seniorów;
- prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej o charakterze profilaktycznym w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie oraz kompetencji wychowawczych;
- opracowywanie oraz wdrażanie projektów na rzecz aktywizacji zawodowej rodziców;
- promowanie wspólnego spędzania czasu rodziców i dzieci;
- przeciwdziałanie marginalizacji seniorów;
- świadczenie rodzinom pomocy materialnej i rzeczowej
- działania na rzecz powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.

Przewidywanymi skutkami realizowanych działań z uwzględnieniem wskaźników dotyczących poszczególnych celów, były:

- A. Poprawa funkcjonowania rodzin naturalnych poprzez zapewnienie wsparcia w postaci asystentury, placówki wsparcia dziennego, pracę socjalną i dostęp do specjalistów;
- B. Zapobieganie wystąpieniu kryzysu w rodzinach poprzez działania edukacyjne, podnoszące kompetencje wychowawcze rodziców, podnoszące świadomość rodziców i dzieci dzięki działaniom tematycznym i profilaktycznym
- C. Budowanie systemu wsparcia interdyscyplinarnego, w tym budowanie wolontariatu, poprawa dialogu z instytucjami zajmującymi się wspieraniem rodziny, współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej i praca na rzecz powrotu, podnoszenie jakości usług;

Niniejsza analiza skuteczności ma na celu odpowiedzenie na pytanie, czy spodziewane skutki zostały osiągnięte i co należy pozostawić lub zmienić by realizacja programu była bardziej efektywna.

A. Poprawa funkcjonowania rodzin.

Zintensyfikowane działania w ramach pracy socjalnej, poradnictwa i interwencji kryzysowej przekładają się na obniżenie liczby klientów korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Klientom oferuje się pomoc w rekrutacji do projektów realizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz zewnętrzne instytucje współpracujące z ośrodkiem,

gdzie istnieje możliwość zdobycia kwalifikacji zawodowych, jak również uzyskanie wsparcia finansowego. Nawarstwiający się problemy dnia codziennego powodują, iż mieszkańcy gminy wymagają wsparcia osób profesjonalnie zajmujących się pomaganiem. Zatrudnienie specjalistów pozwala na zwiększenie skuteczności pracy z rodzinami wymagającymi wsparcia. Szeroki wachlarz oddziaływań pozwala na zmniejszenie wysokości świadczeń pieniężnych lub uzależnienie ich przyznania od podjęcia wraz z pracownikiem socjalnym trudu zmiany swojej sytuacji. Uaktywnianie osób korzystających z pomocy oraz wyzwalamie sił tkwiących w nich samych odbywa się w szczególności poprzez zawieranie kontraktów socjalnych oraz świadczenie pracy socjalnej, których ilość w porównaniu do lat ubiegłych sukcesywnie wzrasta.

Wydaje się zasadnym kontynuowanie takiego kierunku działania: promowanie pomocy niepieniężnej, która służy usamodzielnianiu się rodzin.

Zmiana, którą wprowadza klient jest wypadkową nie tylko jego własnych zasobów ale także wielu, skonsolidowanych działań ze strony pracowników socjalnych, asystentów rodziny oraz różnych specjalistów GOPS (prawnika, psychologa, członka GKRPA, koordynatora ds. przeciwdziałania przemocy). Dzięki dostępności od maja 2018r. porad Rady Prawnej na terenie Ośrodka, osoby niekwalifikujące się do Nieodpłatnego Punktu Pomocy Prawnej, mogły z tej pomocy skorzystać (od maja do listopada skorzystało 28 osób). Istotną rolę stanowi opisane wcześniej (rozdział III) Poradnictwo Psychologiczne. Psycholog GOPS łącznie w 2017r. przeprowadził 149 spotkań indywidualnych, rodzinnych oraz par, na rzecz 57 rodzin (185 osób w rodzinach). W porównaniu do roku 2016 (214 konsultacji) nastąpił spadek ilości udzielanych konsultacji, najprawdopodobniej miało to związek z rotacjami personalnymi na stanowisku psychologa. Sytuacja znacząco poprawiła się w momencie stabilizacji na wyżej wymienionym stanowisku, na co wskazuje liczba przeprowadzonych konsultacji w roku 2018 (234 konsultacje – stan na 31.10.2018). Efekty pracy specjalistów, jak i prowadzonej pracy socjalnej przynoszą bardzo zróżnicowane wyniki, w dodatku odległe w czasie. Zależne są od czynników leżących zarówno po stronie pracownika socjalnego jak i po stronie klienta oraz otoczenia. Każdy z efektów można zmierzyć na różne sposoby, na przykład poprzez korzyści ekonomiczne, jakie uzyska dzięki temu człowiek, korzyści zdrowotne czy wreszcie czysto emocjonalne, które poprawią bezpieczeństwo konkretnej osoby i jego rodziny.

By poprawić funkcjonowanie rodzin jedną z form wsparcia zarówno dla rodziców jak i dzieci są Placówki Wsparcia Dziennego. Na terenie gminy Wejherowo funkcjonują 3 placówki - Placówka Wsparcia Dziennego w Gowinie, Placówka Wsparcia Dziennego w Łężycach oraz Placówka Wsparcia Dziennego w Warszkwie. Placówki Wsparcia Dziennego realizują zadania w okresie nauki szkolnej. Do każdej z Placówek uczęszcza 15 dzieci w wieku od 7 do 18 roku życia. Łączna liczba dzieci uczęszczających do Placówek Wsparcia dziennego to 45. Liczba miejsc jest stała, pomimo rotacji nie ma problemu ze znalezieniem osób chętnych, co wskazuje na zapotrzebowanie. Placówki Wsparcia Dziennego są ważnym elementem systemu opieki nad

dzieckiem. Poza funkcją opiekuńczą, głównymi zadaniami placówek są: pomoc w wychowaniu, pomoc w nauce, organizacja czasu wolnego, nauka kompetencji społecznych. Zarówno w 2016r. jak i 2017r. w Gminie Wejherowo funkcjonowały 4 Kluby Gier, które swoją ofertą wspierały system opieki nad dziećmi. Zajęcia były realizowane w czterech miejscowościach gminnych: Orlu, Ustarbowie, Kniewie oraz Gniewowie. Kluby Gier skierowane są do dzieci w wieku od 5 do 15 lat, w każdym po 15 dzieci (łącznie 45 dzieci). Celem Klubów było rozwijanie w dzieciach kreatywności, twórczych postaw przy zachowaniu ducha współdziałania z grupą rówieśniczą. Wspomagają swą działalnością Placówki Wsparcia Dziennego. W związku ze zmieniającymi się potrzebami, w roku 2019 planuje się utworzenie Klubu Gier w Bieszkowicach.

Efekty prowadzonej intensywnej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych GOPS na przestrzeni ostatnich lat są zauważalne, czego potwierdzeniem jest zmniejszenie liczby osób korzystających ze świadczeń finansowych, na rzecz zwiększonego zapotrzebowania na oferowaną pomoc usługową.

Już po kilku tygodniach pracy asystenta z rodziną można zaobserwować, że indywidualna pomoc pozwoliła zmotywować podopiecznych do podjęcia działań, dawno lub w ogóle niepodjęmowanych. Dzięki okresowej pomocy asystenta dzieci nadal wychowują się w rodzinie oraz zarówno jej członkowie, jak i służby społeczne mają pewność, że w środowisku rodzinnym mają one zapewnione warunki do bezpiecznego i prawidłowego rozwoju. Poprzez komplementowanie i ujawnianie zasobów u klientów następuje wzrost poczucia ich wartości i skuteczności. Jeśli weźmiemy pod uwagę naszą gminę, to wskaźnikiem mogą być zyski ekonomiczne i społeczne (np. mniejsze wydatki związane z wynagrodzeniem za pracę asystenta niż utrzymaniem dzieci w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, większa liczba rodzin w sposób prawidłowy wypełniających swoje funkcje, reintegracja, zmniejszenie marginalizacji społecznej). W roku 2017 pracą asystenta objęte były 24 rodziny, w roku 2016 było ich 32, a w roku 2014 – 29 rodzin. Jak już wcześniej opisano wahania w ilości rodzin związane mogą być z dynamiką procesów występujących w rodzinie i rotacją rodzin. Jednakże skuteczność tej formy pomocy jest znacząca zarówno z perspektywy rodziny jako jednostki społecznej, jak i części systemu społecznego.

Dzięki rozmowom, w których asystent wykorzystuje techniki podejścia skoncentrowanego na rozwiązaniach, część klientów samodzielnie zrealizowała kolejne działania zawarte w planie pracy. Efektywność pracy asystenta rodziny nie powinna być rozumiana jako rozwiązanie wszystkich problemów rodziny. Asystenci GOPS również podejmowali decyzję o konieczności umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, w przypadku braku wykazania jakiegokolwiek chęci współpracy. Jednakże, podejmowanie tych trudnych decyzji, poprzedzone jest wnikliwą analizą rodziny wraz z przedstawieniem jej katalogu możliwych do wykorzystania środków pomocowych. Także specjaliści otrzymują od swoich klientów informacje zwrotne o pozytywnych zmianach wprowadzanych przez nich (klientów) w życie, przy czym rozmiar tych zmian jest bardzo

zróżnicowany. Poza informacjami płynącymi od wspieranej osoby, specjaliści często obserwują zwiększenie poczucia wpływu klientów na swoje życie oraz przyjmowanie odpowiedzialności za nie. Zwiększeniu poczucia sprawstwa towarzyszy wzrost aktywności życiowej i zmniejszenie postaw roszczeniowych.

Problemem występującym wśród mieszkańców Gminy jest mała motywacja do korzystania z oferty warsztatów psychospołecznych. Od osób które decydują się na uczestnictwo często otrzymujemy korzystne informacje zwrotne zauważalne przez pracowników socjalnych podczas pracy z nimi: podniesienie się samooceny, wzrost świadomości własnych potrzeb i tym samym większa motywacja do podjęcia działań na rzecz poprawy własnej sytuacji życiowej. Obserwowana skuteczność oddziaływań ukierunkowanych na zmianę postaw skłania do myślenia, że jest to dobry kierunek działania. Warto w planowanych działaniach skupić się na promocji oferty GOPS, tak aby trafiała do szerszego grona adresatów, zaś oferowane działania kojarzone były z wysoką jakością oraz profesjonalizmem, a tym samym zachęcały do korzystania z nich.

W poprzednim programie na lata 2016-2018 po raz pierwszy ujęto rodzinę szerzej, uwzględniając także seniorów. Ograniczenie pojęcia rodziny do rodziców i dziecka było nie tylko krzywdzące, ale też zubażało obraz rodziny i zawężało jej pojęcie. Dziadkowie są zasobem rodziny i często mają aktywny wpływ na jej funkcjonowanie. Przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu osób w podeszłym wieku, ujęto rolę seniora w systemie rodzinnym i społeczności lokalnej poprzez realizację działań na ich rzecz zgodnie z programem. Jak już wcześniej opisano w Części III pkt. D, w związku ze stale wzrastającymi potrzebami osób starszych, opracowano działania wspierające wydłużenie aktywności zawodowej oraz przygotowujące do aktywnego starzenia się, które zostały zawarte w osobnym, powstałym w 2018r. Programie Senioralnym dla Gminy Wejherowo na lata 2018-2020. Działania dotyczące osób starszych zawarte w Programie Wspierania Rodziny oraz w Programie Senioralnym mają działać komplementarnie.

B. Zapobieganie wystąpieniu kryzysu w rodzinach.

W celu podniesienia kompetencji społecznych i wychowawczych rodziców Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wejherowie organizował warsztaty pt. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Zajęcia w 2017 roku odbywały się w dwóch edycjach. Z oferty skorzystało i ukończyło szkolenie w roku 2017 łącznie 23 mieszkańców gminy Wejherowo. W roku 2016 odbyły się trzy edycje, łącznie uczestniczyło 37 osób, jednakże nie wszyscy szkolenie ukończyli. Można więc zauważyć, iż zainteresowanie tą formą istnieje, warsztaty te są też pomocnym narzędziem w działaniu pracowników socjalnych, czy asystentów rodzin. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” jest programem profilaktyki uniwersalnej ukierunkowanym na przeciwdziałanie zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży oraz podnoszenie kompetencji wychowawczych

rodziców, alternatywnych wobec stosowania przemocy. Głównym celem programu było wspieranie rodziców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą, nauka umiejętności lepszego porozumiewania się, refleksja nad własną postawą wychowawczą, wymiana doświadczeń, były to małe kroki ku głębszej relacji, dającej zadowolenie, poczucie wzajemnej bliskości. Była to także nauka dialogu i kształtowania więzi opartych na wzajemnym szacunku.

W celu zminimalizowania ryzyka zaburzeń zachowania i wzrostu aktywności dzieci i młodzieży Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej tworzył ofertę atrakcyjnych zajęć dla dzieci oraz działań profilaktycznych. Starano się, aby wydarzenia adresowane do dzieci były bogate w treści psychoedukacyjne i umożliwiały trening umiejętności psychospołecznych. Tworzenie warunków wyrównywania szans dzieciom to główne (obok opieki i wychowania dzieci oraz pomocy w nauce) z zadań Placówek Wsparcia Dziennego. W ramach pracy placówek realizowane były zajęcia plastyczne, muzyczne, kulinarne oraz sportowe, a także organizowano imprezy okolicznościowe i uwrażliwiające dzieci oraz młodzież na kultywowanie polskich tradycji takie jak ogniska, andrzejki, bale przebierańców czy wieczory wigilijne, dzień babci i dziadka itp.

W styczniu 2017 odbył się turnus wychowawczo-profilaktyczny z kontynuacją nauki szkolnej w Domu Wczasów Dziecięcych w Wygoninie dla 28 dzieci z Gminy Wejherowo, działanie to kontynuowane jest w roku 2018 dla 27 dzieci. Kolejną formą aktywizacji były kolonie dla dzieci i młodzieży wychowującej się w warunkach niesprzyjających rozwojowi, zagrożonych alkoholizmem oraz z rodzin objętych wsparciem Asystenta Rodziny. Ogólna liczba działań tematycznych i profilaktycznych pozostaje na podobnym poziomie ok. 30 działań rocznie w trakcie trwania poprzedniego programu. Liczba tych działań jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców gminy, poza formami opisanymi w podpunkcie A.

C. Budowanie systemu wsparcia interdyscyplinarnego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wejherowie uaktualnia swoją ofertę pomocową, aby dostosować ją do stwierdzanych potrzeb rodzin. Działania skoncentrowane na podniesienie aktywności lokalnej, angażujące klientów do przejęcia odpowiedzialności za swoje życie czy też wprowadzenie usługi mediacji są przykładami tego typu działań. Tut. Ośrodek korzysta ze szkoleń dostępnych nieodpłatnie, a także inwestuje w szkolenia specjalistyczne. Gotowość kadry do podnoszenia kwalifikacji oraz odbywanie superwizji przez pracowników wskazuje na troskę Ośrodka o wysokie standardy pracy.

Działania ukierunkowane na podnoszenie standardów jest niezbędne, jeśli cele stawiane w niniejszym Programie mają być prawidłowo realizowane. Podnoszeniu standardów i poszerzaniu oferty pomocowej sprzyja pozyskiwanie funduszy ze źródeł zewnętrznych, warto by GOPS nadal starał się o dofinansowanie działań z tych źródeł.

Ważnym celem jaki stawiał sobie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wejherowie było budowanie wsparcia interdyscyplinarnego rodzin biologicznych. W przypadku, gdy podejmowane starania oraz działania w celu wsparcia dziecka i rodziny nie przynoszą pożądanych efektów, gdy nie istnieje możliwość zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, wówczas na mocy postanowienia Sądu małoletni zostają umieszczeni w pieczy zastępczej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wejherowie zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 575 ze zmian.) współfinansował pobyty dziecka w pieczy zastępczej. W 2017 r. współfinansowano pobyt 14 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz 14 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej co łącznie daje liczbę 28 dzieci, w roku 2016 było łącznie 24 dzieci. Praca z rodzinami wieloprogowymi, dotkniętymi zjawiskiem ubóstwa, przemocy, bezrobocia, przejawiającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej wymaga podjęcia szerokiej współpracy z licznymi instytucjami i organizacjami funkcjonującymi na terenie powiatu Wejherowskiego.

Na przestrzeni lat obowiązywania poprzedniego Programu wyraźna jest poprawa w zakresie komunikacji pomiędzy instytucjami, wypracowane są także pewne modele współpracy. Wydaje się, że istotna jest praca nad usprawnieniem wspólnych działań w przypadku konieczności podejmowania interwencji zabezpieczających dziecko. Powiatowe Centrum Pomocy Rodziny zgłasza trudność w zapewnieniu miejsc dla dzieci odbieranych w trybie interwencyjnym, co jest ważną kwestią, która wymaga rozwiązania.

Widoczna jest także potrzeba budowy sieci wolontariatu, której załączki już stworzono. Wolontariat przynosi korzyści nie tylko osobom potrzebującym, ale jest również szansą dla wolontariuszy nabycia często pierwszych doświadczeń zawodowych, umiejętności pracy w zespole. Otwiera drogę do poznania samego siebie, odkrycia własnej wrażliwości i uczy poczucia odpowiedzialności za siebie i innych. Przede wszystkim jednak wolontariat jest okazją do zrobienia czegoś dobrego dla drugiego człowieka, co już samo w sobie stanowi olbrzymią satysfakcję. W związku z powyższym istotnym staje się propagowanie wolontariatu wśród społeczności lokalnej.

CZĘŚĆ VI.

Adresaci

Zawarte w niniejszym programie propozycje pomocowe adresowane są do rodzin biologicznych dotkniętych: problemami opiekuńczo – wychowawczymi, zagrożonych ubóstwem, bezrobociem, przemocą, alkoholizmem, długotrwałą chorobą oraz niepełnosprawnością, a także, co do osób, które z uwagi na wiek zagrożone są wykluczeniem społecznym.

CZĘŚĆ VII.

Realizatorzy i partnerzy

Na terenie Gminy w prace na rzecz wspierania rodziny aktywnie zaangażowany jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Służba Zdrowia, Komenda Powiatowa Policji, Urząd Gminy i Rady Sołeckie oraz Gminny Ośrodek Kultury. Program realizują także instytucje mające siedzibę w mieście Wejherowie:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie (PCPR),
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Wejherowo i inne Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wejherowie (PPP),
- Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (OPiRPA),
- Poradnia Zdrowia Psychicznego w Wejherowie,
- Sąd Rejonowy w Wejherowie,
- Prokuratura Rejonowa w Wejherowie,
- Powiatowy Urząd Pracy (PUP),
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- Powiatowy Cech Rzemiosł Małych i Średnich Przedsiębiorstw,
- Ośrodki szkoleniowe.

Partnerami Programu są również organizacje pozarządowe, takie jak: Caritas, Polski Czerwony Krzyż, Stowarzyszenie na rzecz Mieszkańców Sołectwa wsi Łężyce, Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów, Wejherowskie Towarzystwo Cyklistów, Stowarzyszenie „Żyj godnie”, a także parafie na terenie Gminy oraz ośrodki kulturalne i media lokalne. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej nawiązał współpracę z fundacją Instytut Równowagi Społeczno-Ekonomicznej na rzecz działań antidyskryminacyjnych. Na terenie Gminy Wejherowo funkcjonują Koła Gospodyń Wiejskich, mające na celu integrowanie lokalnej społeczności, wspieranie mieszkańców w działaniach na rzecz sołectwa i promowanie Gminy. Ośrodek współpracuje z KGW przy współorganizowaniu imprez kulturalnych i towarzyskich. Staramy się, by liczba organizacji, z którymi współpracuje GOPS się zwiększała.

CZĘŚĆ VIII.

Cele programu

Sformułowane w niniejszym Programie cele wynikają wprost z diagnozy problemów rodzin zamieszkujących Gminę oraz z zadań nałożonych na gminę przez Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Opracowano trzy kategoriałny schemat działań:

1. ukierunkowany na interwencję zmierzające do przezwyciężenia istniejącego kryzysu;
2. ukierunkowany na profilaktykę zjawisk problemowych;

3. ukierunkowany na podnoszenie jakości udzielanej pomocy.

Mając na uwadze wielopłaszczyznowość problemów dotyczących rodziny uwzględniono potrzebę interdyscyplinarności planowanych działań. Kompleksowość w przypadku niniejszego Programu oznacza nie tylko objęcie działaniami wszystkich członków rodziny (oprócz dziecka i rodziców także seniorów) ale też adresowanie go do różnych kategorii problemowych (m.in uwzględnienie trudności w pozyskaniu zatrudnienia czy ryzyka marginalizacji osób starszych i niepełnosprawnych). Zauważono potrzebę rozbudowy sieci wolontariatu, jako elementu aktywizacji społeczności lokalnej. Wolontariat sprzyja tworzeniu poczucia odpowiedzialności za swoją społeczność. W dalszym ciągu istnieje potrzeba budowania płaszczyzny współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę oraz pracy nad jakością usług świadczonych przez GOPS.

A. Cel główny

Tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci na terenie Gminy Wejherowo
na lata 2019-2021

B. Cele szczegółowe

1. Poprawa funkcjonowania rodzin naturalnych przeżywających kryzys.
2. Zapobieganie wystąpieniu kryzysu w rodzinach.
3. Budowanie systemu wsparcia interdyscyplinarnego rodzin naturalnych.

CZĘŚĆ IX.

Realizacja Programu

Cel szczegółowy 1: Poprawa funkcjonowania rodzin naturalnych przeżywających kryzys

DZIAŁANIA	<ol style="list-style-type: none">1. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego:<ol style="list-style-type: none">a) tworzenie nowych placówek wsparcia dziennego,b) poszerzanie oferty zajęć istniejących placówek,c) tworzenie innych form wsparcia środowiskowego typu Kluby Gier lub Klub Malucha2. Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych:<ol style="list-style-type: none">a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny,b) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności dostępu do specjalistycznego poradnictwa,c) zapewnienie rodzinie poradnictwa socjalnego w formie pracy socjalnejd) organizacja rodzin wspierających,e) realizacja procedur interwencyjnych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa dziecka.
------------------	--

WSKAŹNIKI	<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba placówek wsparcia dziennego funkcjonujących na terenie Gminy 2. liczba dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego 3. liczba rodzin objętych asystenturą rodzin 4. liczba konsultacji udzielanych przez specjalistów <ul style="list-style-type: none"> - radcy prawnego, - psychologa, - mediatora. 5. liczba rodzin korzystających z pracy socjalnej
Cel szczegółowy 2: Zapobieganie wystąpieniu kryzysu w rodzinach.	
DZIAŁANIA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej zamieszkałego na terenie gminy; 2. Promowanie wspólnego spędzania czasu dzieci i rodziców, zaangażowanie rodziców w proces wychowawczy i rozwinięcie ich kompetencji poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a) prowadzenie zajęć dla rodziców podnoszących ich kompetencje wychowawcze, b) organizacja pikników rodzinnych i festynów promujących pozytywne postawy rodzicielskie 3. Zminimalizowanie ryzyka zaburzeń zachowania i wzrost aktywności dzieci i młodzieży poprzez oddziaływania w formie: <ol style="list-style-type: none"> a) warsztatów tematycznych, b) zajęć socjoterapeutycznych, c) wyjazdów tematycznych i integracyjnych, d) organizacji innych form aktywizacji dzieci i młodzieży. 4. Zmniejszenie ryzyka marginalizacji społecznej osób z niepełnosprawnością i seniorów; <ol style="list-style-type: none"> a) organizacja czasu wolnego osób z niepełnosprawnością i/lub seniorów (między innymi: kluby seniora, warsztaty, zajęcia tematyczne, grupy wsparcia), b) wsparcie i realizacja projektów ukierunkowanych na podnoszenie jakości życia osób z niepełnosprawnością i/lub seniorów. 5. Wspieranie i inicjowanie działań na rzecz aktywizacji zawodowej rodziców; 6. Realizacja projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych
WSKAŹNIKI	1. liczba i rodzaj zorganizowanych działań tematycznych/profilaktycznych
Cel szczegółowy 3: Budowanie systemu wsparcia interdyscyplinarnego	
DZIAŁANIA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doskonalenie systemu współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rodziny poprzez uczestnictwo w spotkaniach interdyscyplinarnych; 2. Podnoszenie jakości usług świadczonych przez GOPS dzięki uczestnictwu pracowników w szkoleniach i kursach; 3. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym; 4. Sporządzanie i analiza sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny; 5. Budowa sieci wolontariatu.
WSKAŹNIKI	<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba współfinansowanych pobytów dziecka w pieczy zastępczej 2. liczba wolontariuszy działających na rzecz rodzin w ramach GOPS

CZĘŚĆ X.

Efekty i rezultaty programu

W wyniku realizacji niniejszego Programu, spodziewamy się poprawy funkcjonowania rodzin zmagających się ze sprzężonymi trudnościami bądź też zagrożonych kryzysem. Po trzech latach realizacji Programu wspierania rodziny na lata 2016-2018 widoczne są pozytywne rezultaty, które chcemy utrzymać bądź też wpłynąć na ich zwiększenie. Realizując przewidziane w niniejszym Programie cele, oczekujemy:

- dalszej poprawy sytuacji socjalno - bytowej rodzin,
- zwiększenia motywacji osób bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia oraz zwiększenie posiadanych przez nie kwalifikacji,
- zwiększenie zainteresowania klientów ofertą działań ukierunkowanych na nabycie i rozwijanie umiejętności społecznych rodzin, poszerzenie świadomości psychologicznej, pedagogicznej i prawnej, podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców,
- wzrostu wrażliwości dzieci i młodzieży na zachowania dyskryminacyjne oraz nabycie umiejętności właściwego reagowania,
- poszerzenie repertuaru sposobów konstruktywnego rozwiązywania problemów przez rodziny,
- wzrost świadomości rodziny odnośnie zagrożeń mogących wystąpić w jej obrębie,
- redukcji niepożądanych zachowań oraz rozwoju społeczno-emocjonalnego u dzieci i młodzieży poprzez oddziaływania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w ramach działających Placówek i Kubów
- dalszy wzrost jakości usług świadczonych przez GOPS: podnoszenie kwalifikacji i szkolenia pracowników oraz uaktualnianie oferty pomocowej do nowoczesnych standardów pomagania
- rozwój obecnego dialogu z instytucjami zajmującymi się wspieraniem rodziny i rozpowszechnienie postawy wzajemnego poszanowania własnych kompetencji.

Wymienione w Programie założenia planuje się prowadzić przy aktywnej współpracy instytucji i organizacji udzielających pomoc rodzinie.

CZĘŚĆ XI.

Źródła finansowania

Wyszczególnione w Programie działania finansowane będą w szczególności ze środków własnych Gminy, z dotacji z budżetu państwa, a także w ramach projektów konkursowych MPiPS oraz ze środków pozabudżetowych.

CZĘŚĆ XII.

Monitoring i ewaluacja

Władze gminy Wejherowo muszą dysponować aktualnymi, precyzyjnymi i wiarygodnymi informacjami na temat postępów w realizacji Programu. W całym okresie jego realizacji musi istnieć możliwość udzielenia odpowiedzi na pytania:

1. Jakie wnioski, istotne dla realizacji działań przyszłych programu, wypływają z działań dotychczas zrealizowanych?

2. Jakie działania są przedmiotem obecnych wdrożeń prowadzonych w ramach programu?

3. Jakie zadania pozostały jeszcze do wdrożenia?

Ewaluacja pozwoli na lepsze zrozumienie bieżących efektów interwencji oraz sformułowanie rekomendacji użytecznych z punktu widzenia wdrażania programu.

Monitoring Programu polegać będzie na corocznym zbieraniu i analizowaniu danych pozyskanych ze wskaźników realizacji poszczególnych celów. Prawidłowy przebieg procesu monitorowania pozwoli m.in. na bieżąco śledzić postęp finansowy programu, odpowiednio wcześniej reagować na występujące trudności i nieprawidłowości, przyczyniając się w konsekwencji do zapewnienia odpowiedniej jakości wdrażania Programu.

Corocznie, w terminie do 31 marca, GOPS jako koordynator realizacji programu, przedstawi Radzie Gminy Wejherowo wnioski z monitoringu w formie sprawozdania. Będzie ono elementem Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na dany rok. W sprawozdaniu zostaną wykorzystane wskaźniki zaproponowane w niniejszym Programie, co umożliwi kontrolę postępu realizacji wyznaczonych kierunków działań.

CZĘŚĆ XII.

Podsumowanie

Niniejszy Program wynika bezpośrednio z wymagań nałożonych na gminę przez Ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r., aczkolwiek przy jego opracowywaniu kierowano się także innymi aktami prawnymi regulującymi kwestie pomocy społecznej i działania gminy. Nadrzędny cel, wyznaczający kierunek planowanych działań, wynika wprost z Ustawy i zdefiniowano go jako „Tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci na terenie Gminy Wejherowo okresie 2019 – 2021”.

Przy określaniu celów szczegółowych uwzględniano bieżącą sytuację rodzin zamieszkujących gminę oraz doświadczenia z realizacji poprzedniego Programu Wspierania rodziny w gminie Wejherowo na lata 2016-2018.

Celom szczegółowym sformułowanym jako:

cel 1: „Poprawa funkcjonowania rodzin naturalnych przeżywających kryzys”,

cel 2: „Zapobieganie wystąpieniu kryzysu w rodzinach”,

cel 3: „Budowanie systemu wsparcia interdyscyplinarnego rodzin naturalnych”,

przyporządkowano konkretne działania, opracowano wskaźniki, które umożliwią monitoring i ewaluację realizacji celów. Poszerzono grono adresatów o osoby zagrożone wykluczeniem ze względu na wiek, zwrócono uwagę na potrzebę budowy sieci wolontariatu oraz utrzymania

pozytywnych zmian uzyskanych w czasie realizacji poprzedniego Programu.

U podłoża Programu leży przekonanie, że opracowanie działań uwzględniających specyfikę gminy i jej potrzeby, kładących nacisk na interdyscyplinarność pozwoli skuteczniej wspierać rodzinę jako podstawową komórkę społeczną oraz przyczyni się do poprawy jakości życia rodzin i dzieci.